PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Monilla sotamiehillä oli hyvin korostunut perheen ja rauhallisen elämän kaipuu, mutta taito elää sellaista puuttui. **KIRJAILIJA VILLE KIVIMÄKI**

04.12.13

Aurinko nousee

Helsingissä kello 9.02
ja laskee kello 15.18
Oulussa kello 9.57
ja laskee kello 14.19

Päivän sana

4.12. Vanhurskas ja voittoisa hän on, hän on nöyrä, hän ratsastaa aasilla, aasi on hänen kuninkaallinen ratsunsa. Sak. 9:9
5.12. Kohotkaa korkeiksi, portit, avartukaa, ikiaikaiset ovet! Kirkkauden kuningas tulee. Kuka on kirkkauden kuningas? Hän on Herra, väkevä ja voimallinen. Hän on Herra, voiton sankari. Ps. 24:7–8
6.12. Jeesus vastasi: ”Totisesti, totisesti: jokainen, joka tekee syntiä, on synnin orja. Orja ei pysy talossa ikuisesti, mutta poika pysyy. Jos Poika vapauttaa teidät, te olette todella vapaita.” Joh. 8:34–36
7.12. Joka tahtoo teidän joukossanne tulla suureksi, se olkoon toisten palvelija, ja joka tahtoo tulla teidän joukossanne ensimmäiseksi, se olkoon toisten orja. Matt. 20:26–27
8.12. Jeesus sanoo: ”Pitäkää vaatteenne vyötettyinä ja lamppunne palamassa. Olkaa niin kuin palvelijat, jotka odottavat isäntäänsä häistä valmiina heti avaamaan oven, kun hän tulee ja kolkuttaa. Luuk. 12:35–36

Nimipäiviä

Tänään keskiviikkona: Airi, Aira
Huomenna torstaina: Selma
Ylihuomenna perjantaina: Itsenäisyyspäivä, Niilo, Niko, Niklas, Niki, Nikolai
Lauantaina: Sampsa
Sunnuntaina: 2. adventtisunnuntai, Jean Sibeliuksen päivä, suomalaisen musiikin päivä, Kyllikki, Kylli

Mietelause

Ei ole suinkaan sattuman oikku, että juuri me suomalaiset olemme tänne Suomenniemelle pysähtyneet ja täällä näihin päiviin saakka pysyneet.
Täällä on kyllä käynyt muitakin maan haussa. Mutta ne ovat joko läpi pihan ajaneet taikka kääntyneet veräjän suulta takaisin.

Juhani Aho

MERKKIPÄIVIÄ

70-VUOTIAS
Maanviljelijä **Altti Huhtamäki** 8.12. Pori. Juhlat kotona, vastaanotto klo 14 alkaen iltamyöhään.

Sotatrauma voi siirtyä sukupolven yli

Monissa perheissä sodan kauhut on jouduttu kokemaan vielä toisessa polvessa.

MARIA VILHELMIINA UKONTYTÄR KÄRKKÄINEN

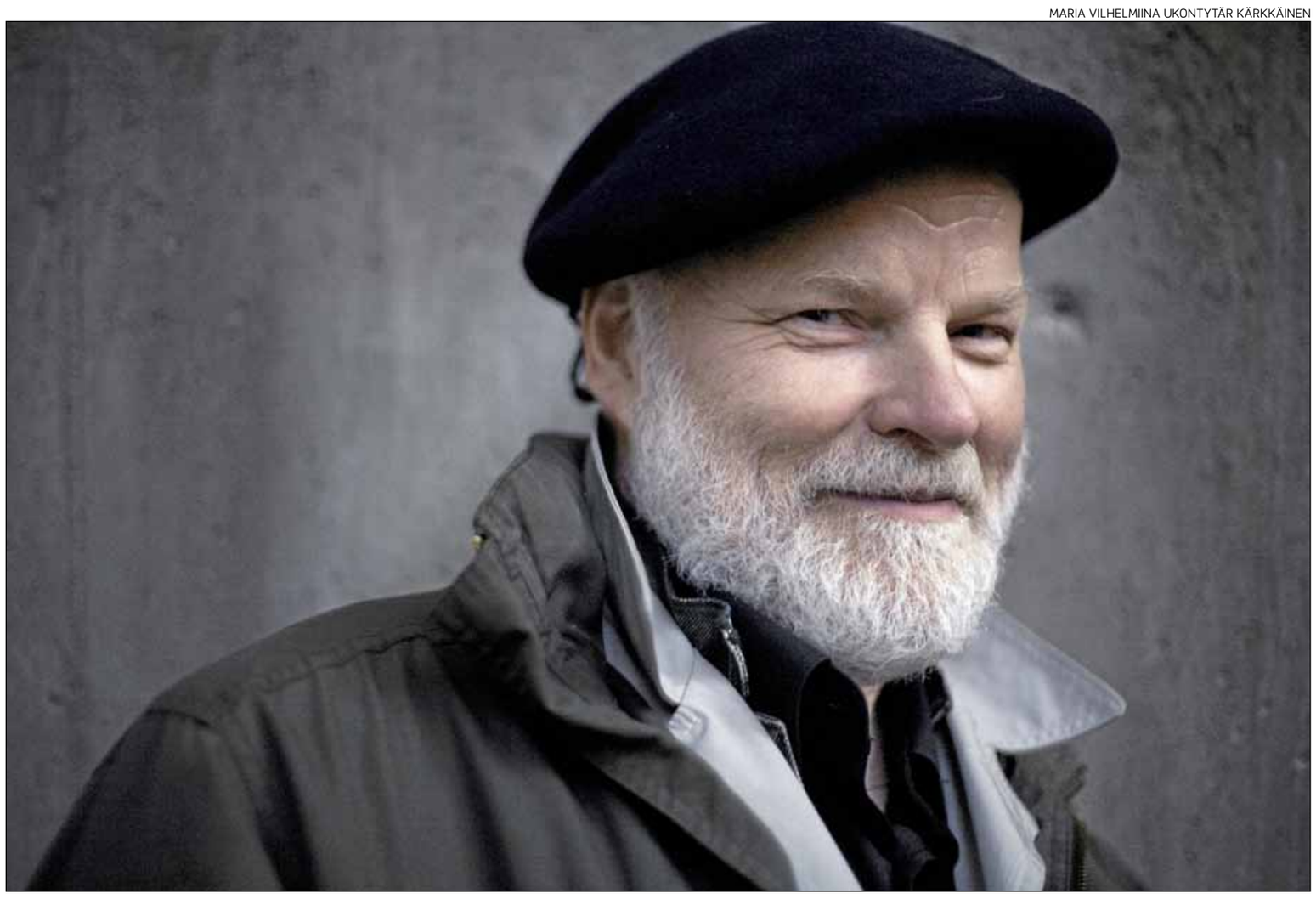

Isän sodassa saama aivovamma varjosti Ukko Kärkkäisen elämää pitkälle aikuisuuteen.

Ne on maalattu puutarhan värein. Niiden pihalla haalistuu saunarakennus, ja aikuiset lapsenlapset kantavat kotiin kasseittain herukoita samalla miettien, mitä niille tekisivät. Silti rintamamiestalo edustaa heille viehättävää idylliä.

Sodan jälkeen noilla tonteilla ei ollut omenapuita, vaan niihin saattoi asettua hiljainen perhe, jossa opeteltiin elämään sodassa murtuneen puolison ehdoilla.

”Niihin taloihin on nauloina hakattu hirveä määrä ahdistusta. Iloa vapaudesta ja rauhasta, mutta myös käsittelemättömiä tunteita”, sanoo **Ukko Kärkkäinen**.

Hän edustaa toisen polven sotatraumatisoituneita, väkeä jonka kokemuksista Suomessa vasta opetellaan puhumaan. Hänen isällään oli erittäin vaikea sotaperäinen aivovamma, joka sai isän elämään sodan hetkiä vielä kymmeniä vuosia sodan päätyttyä.

”Isäni oli yksi vaikeimmista Kaunialan sotasairaalan potilaista, hän meni tavallaan sotapsykoosiin.”

Kirjeet auttoivat purkamaan kokemuksia

Kärkkäinen syntyi kymmenen vuotta rauhan solmimisen jälkeen, mutta on vasta aikuisiällä pystynyt ymmärtämään isänsä toimintaa, luomaan suhteita tämän aiempaan perheeseen ja löytämään tyytyväisyyttä elämäänsä.

Kärkkäisen trauma lähti purkautumaan hänen lukiessaan sotavammasairaalasta löytyneitä aineistoja ja isän tunneherkkää tekstiä, joita hän oli kirjoittanut seurusteluaikana tulevalle vaimolleen, Ukko Kärkkäisen äidille.

Vanhemmat eivät olleetkaan pahantahtoisia vaan sodan taakasta rikkoontuneita. Silti isän sotapsykoosin käsittely oli Kärkkäisen elämän vaikein prosessi.

PERTTI NISONEN

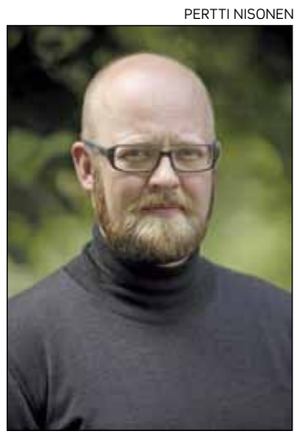

Ville Kivimäki voitti Tieto-Finlandian teoksellaan Murtuneet mielet. Taistelu suomalaissotilaiden hermoista 1939–1945.

”Helposti ajatellaan, että kaikki sotaveteraanit ovat jakaneet saman kokemuksen. Armeijasta vain osa oli etulinjassa, ja näihin monttumiehiin psyykkiset häiriöt osuivat voimakkaimmin ja yleisimmin”, kertoo **Ville Kivimäki**, Tieto-Finlandia-palkinnon voittaneen Murtuneet mielet -kirjan kirjoittaja.

Väitöskirjansa sotatraumoista tehnyt Kivimäki muistuttaa, ettei tyypillinen sotaveteraani-isä ollut niinkään kontrolloimaton, väkivaltaisesti käyttäytyvä mies vaan sodan käyneisiin liittyi usein tiukka tunnekontrolli.

”He osoittivat tunteita ja läheisyyttään lapsiinsa työn kautta, ja tunne kapseloitiin seinien sisälle. Toisaalta, sitten jos hermostuttiin, se saattoi olla hyvinkin voimakasta. Syntyi räjähteleviä miehiä. Monilla sotamiehillä oli hyvin korostunut perheen ja rauhallisen elämän kaipuu, mutta taito elää sellaista puuttui.”

Keskustelu on kansanterveystyötä

Yksi vaikeimmista asioista toisen sukupolven sotatrauman käsittelyssä liittynee tapaan, jolla oman vanhemman kylmyydestä tai väkivallasta on lupa puhua.

Ukko Kärkkäinen pitää psyykkisistä sotavammoista herännyttä keskustelua tärkeänä kansanterveystyönä. Hän korostaa sitä, että syyttelystä ja uhrin roolista täytyy pyrkiä yli.

”Olen oikeastaan kaksikymmentä vuotta odottanut tämän aiheen aukeamista keskusteluun – seuraavien sukupolvien eheytymistä ajatellen se on merkittävää.”

Toisin kuin Ukko Kärkkäisellä, monilla ei ole ollut käytettävissä isänsä hoitotiivistelmiä ja herkistä tunteista kirjoittanutta isää, jonka jäämistöstä voisi löytää työkaluja henkisten naulojen vetämiseen irti.

”Silloin rinnalla kulkijoiden tarinat ja vertaistuki ovat tärkeitä. Me tarvitsemme yhteisiä joukkosidontapakkoja, joissa myös toisen sukupolven sotatraumaa voidaan turvallisesti, vähättelemättä tai suurentelematta surra ja sanoittaa.”

MARI NIEMINEN

Itsenäisyyspäivänä pyhäaikataulut

Lähes kaikki kaupat sulkevat ovensa itsenäisyyspäivänä perjantaina, mutta joitakin pienempiä liikkeitä on auki. Alkon myymälät ovat itsenäisyyspäivänä kiinni.

Pankit ja postikonttorit ovat perjantaina kiinni. Ne ovat seuraavan kerran auki maanantaina.

Myös terveysasemat sulkevat ovensa itsenäisyyspäiväksi.

Sekä VR:n junat että kaukoliikenteen bussit kulkevat itsenäisyyspäivänä pääosin sunnuntaiaikataulujen mukaan. Edellisenä päivänä ajetaan torstaiaikataulujen mukaisesti. Lisäksi bussit voivat tällöin ajaa erilliset perjantaivuorot.

STT

KOULUPÄIVÄKIRJA

Kipeä haaste

Opettajaurani levittäytyi neljälle vuosikymmenelle. Keskisuuri kouluni pääkaupunkiseudulla otti vastaan maassamuuton perheiden oppilaat. Samaan aikaan, urani keskelle, osui koulu-uudistus, siirryttiin peruskouluun. Olisi voinut ajatella, että koulun arki olisi ollut yhtä selvittelyä, kun erilaiset perheet olivat liikekannalla ja asutuksen keskittyminen oli vilkasta.

Mutta niin ei ollutkaan. Poissa oli nykykoulun ristiriidat ja poliisien tulo pihaan. Poliisi kutsuttiin koululle dioineen opetustarkoituksiin ja valistukseen. He tulivat mielellään, saivat arvostusta pihalla ja opettajainhuoneessa pullakahvit. Erikoisen kiinnostava päivä oli se, kun poliisiauto parkkeerasi koulukentän laitaan ja oppilaat saivat ajaa pyörillään kohti piipaa-auton tutkaa ja kysyä nopeutensa sinitakeilta.

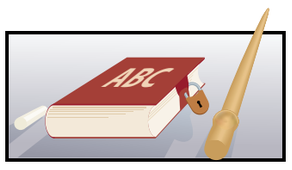

Vain kerran koettiin raaka väkivaltatapaus, joka sitten jäikin ikimuistettavan ainoaksi. Koulun aamu järkkyi, kun oppilas juoksi pieneen rehtorin huoneeseen ja sanoi että Makea on lyöty puukolla. Koulukodista siirretty poika toimi ensimmäisenä koulupäivänään. Karkasi sittemmin klassisesti sosiaalihuostasta lakanaköyden avulla.

Rehtori totesi, että tuokaa tänne. Meidän kokoinen poika lysähti oppilaitten varasta lattialle. Soitto läheiseen kunnanlääkärivastaanottoon. Sanottiin että tuokaa poika tänne. Syntyi paniikki, kouluhoitaja lähti mukaan, kalustonkunnostajan Anglialla matkaan. Raahasimme pojan vastaanottohuoneeseen. Ei tänne, Töölöön, sanoi kiukkuinen lääkäri. Niinpä pihalla taksi, ja sinne poika kun ensin oli sanottu taksille ettei mitään vilttejä nyt suojaksi vaan matkaan.

Huusin pihalla että tilatkaa ambulanssi vastaan, me kuollaan matkalla. Poika lähti sylissämme vaipumaan. Töölössä sentään henkilökunta vastassa: ei tänne, Kirurgille. Niinpä läpi kaupungin vanhalle Kirralle.

Poika leikkaukseen. Ja kun vanhemmat tulivat sairaalaan, lääkärit sanoivat että mitä te tänne, menkää kirkkoon rukoilemaan. Teimme kaikki mahdolliset virheet, mutta silti sairaala ilmoitti myöhemmin, että oli toimittu kiitettävän nopeasti, muuten sydänpussiin ulottunut lyönti olisi ollut viimeinen. Poika selvisi, vanhemmat kutsuivat kotikahveille.

Nuorelle opettajalle harmin paikka, kun parhaimman koulumme pesäpalloilijan, lukkarin, sairasloman vuoksi hävisimme koulujenvälisen loppuottelun.

Olen onnitellut itseäni, että vuosikymmeninä, keskikokoisella pääkaupunkiseudun koulullamme, oppilaiden fyysisellä väkivallalla, puhumattakaan raaoista rikoksista, ei ollut sijaa urani aikana.

Mutta, selviääkö nykykoulu väkivallan kanssa? Sitä tulvii kaikkialta. Vanhat rikokset esitetään uudessa kuosissa. Mielleväkivalta valuu koululaisten ajatuksiin nykymedian ja sen tehovälityksen kautta. Syrjäytymistä on sekin, jos lapsi ajautuu muiden tuottamaan miellemaailmaan. Häntä on silloin yhä vaikeampi tavoittaa.

Erityisen arka paikka on yläaste, nykyisin yläkoulu, joka jätettiin oman onnensa nojaan.

Seuraavan hallituksen opetusministerin pesti ei voi olla tämä hyppyheikki-juttu. Opetusministerin on sitouduttava puolueensa ja hallituksen linjaan koko vaalikaudeksi. Koulu ei saa ajelehtia nykypäivän tapaan johdotta. Väkivalta on opetustoimelle eräs kipeä haaste.

MATTI SUMMANEN
on vantaalainen kirjailija ja opettaja.

matti.summanen@pp1.inet.fi

Itsenäisyyspäivän valtakunnallinen paraati Mikkelissä

Itsenäisyyspäivän valtakunnallinen paraati järjestetään tänä vuonna Mikkelissä.

Paraatiin osallistuu tuhat sotilasta ja yli 50 ajoneuvoa kaikista puolustushaaroista. Järjestelyistä vastaa Itä-Suomen sotilaslääninn esikunta. Paraatin teemana on uudistetut alueelliset joukot.

Paraatin ottaa vastaan maavoimien komentaja, kenraaliluutnantti **Raimo Jyväsjärvi**. Paraatijoukkoja komentaa Itä-Suomen sotilaslääninn komentaja, kenraalimajuri **Veli-Pekka Parkatti**.

Paraatikatselmus on Mikkelin Hallitustorilla, ohimarssi järjestetään Maaherrankadulla. Mikkelin Hallitustorille tulee suuri videonäyttö, johon lähetetään livekuvaa päivän tapahtumista.

Paraati näkyy myös aiempaa vahvemmin sosiaalisessa mediassa.

Mikkelin Kirkkopuistossa ja Hallitustorilla on eri joukkoosastojen toimintanäytöksiä sekä laaja sotahistoriallisen osuuden sisältävä kalustonäyttely Raatihuoneenkadulla ja kaupungintalon ympäristössä.

Ensimmäistä kertaa paraatissa nähdään Sotilaskotijärjestön pikkusisaret, jotka marssivat omana kymmenen hengen ryhmänään yhdessä aikuisten sotilaskotisisarten kanssa. Paraatia odotetaan seuraamaan noin 15 000 henkilöä.

Paraatipäivän aikatauluja

Päämajapatsaalle eli Mannerheimin patsaalle lasketaan puolustusvoimien seppele kello 9.40. Jumalanpalvelus Mikkelin tuomiokirkossa järjestetään kello 10 alkaen.

Kalustonäyttely avataan Raatihuoneenkadulla ja kaupungintalon ympäristössä kello 10. Näyttely suljetaan kello 15.

Pioneerirykmentin toimintanäytös Kirkkopuistossa järjestetään kello 11.15 alkaen.

Paraatikatselmus Hallitustorilla aloitetaan kello 12 ja ohimarssi Maaherrankadulla kello 13.

MT

MARKKU VUORIKARI

Itsenäisyyspäivän kynttilät sytytetään kello 18.

Kynttilät syttyvät presidenttien haudoille

Kynttilät syttyvät itsenäisyyspäivän aattona torstaina 5.12. Suomen tasavallan presidenttien haudoilla Helsingin Hietaniemessä, kello 17, Luumäellä kello 17 ja Nivalassa kello 18.

Perinteikkäällä hautojen kynttilävalaisulla muistetaan kiitollisuudella Suomen itsenäisyyttä ja sukupolvien tekemää rakennustyötä.

Samalla muistutetaan nuorempien sukupolvien jatkuvasta jälleenrakennustehtävästä ja nuorisotyön merkityksestä maamme tulevaisuuden hyväksi.

Hautojen kynttilävalaisu symboloi myös sukupolvien välistä yhteyttä ja yhdenvertaisuutta.

Hietaniemessä muistellaan tänä vuonna erityisesti tasavaltamme toisen presidentin, Lauri Kristian Relanderin elämäntyötä. Puheen pitää Suomen Nuorisoyhteistyön Allianssin vuosien 2014–2015 puheenjohtaja **Eero Rämö**. Tilaisuudessa esiintyvät Kauppakorkeakoulun Ylioppilaskunnan Laulajat.

> Hautojen kynttilävalaisulla muistetaan kiitollisuudella Suomen itsenäisyyttä ja sukupolvien tekemää rakennustyötä.

MT

Riikka Pelo sai Finlandian

Kirjallisuuden Finlandia-palkinnon on voittanut **Riikka Pelon** romaani Jokapäiväinen elämämme. Se on Pelon toinen romaani. Palkinnon arvo on 30 000 euroa.

Jokapäiväinen elämämme kertoo venäläisrunoilija Marina Tsvetajevan (1892–1941) ja hänen tyttärensä Ariadna Efronin (1912–1975) elämänvaiheista.

Pelo kertoo kirjoittaneensa romaania yli viiden vuoden ajan. Taustatyöksi hän luki muun muassa Tsvetajevan ja Efronin kirjeitä, Tsvetajevan teoksia sekä runoilijan sisaren muistelmia. Pelo perehtyi myös Neuvostoliiton historiaan.

”Kiinnostavin ja samalla raskain vaihe oli kirjoittaa itseni ulos historiallisesta materiaalista sekä löytää kirjani henkilöiden sisäinen maailma – heidän oma kielensä ja sen rytminen poljento. Tarkoituksena oli löytää romaaniini aivan oma, erityinen kielensä. En lähtenyt millään lailla jäljittelemään Tsvetajevan tuotantoa”, Pelo sanoo.

Voittajan valitsi kuuden ehdokkaan joukosta teatterinjohtaja **Asko Sarkola**. Muut ehdokaskirjailijat olivat **J-P Koskinen**, **Leena Krohn**, **Hannu Raittila**, **Asko Sahlberg** ja **Kjell Westö**.

STT

Teemu Keskisarjalle tunnustusta

Presidentti Urho Kekkosen 70-vuotisjuhlasäätiön hallitus on antanut presidentin nimeä kantavan tunnustuspalkinnon filosofian tohtori, historian dosentti **Teemu Keskisarjalle**.

Palkitsemisen perusteena on lähinnä Keskisarjan kirja Raaka tie Raatteeseen. Siinä käsitellään Kainuun rajaseudun elämää talvisodan aikana ja ennen sitä tavallisen ihmisen näkökulmasta.

Eritasoisten ulkopolitiikan alueeseen kuuluvien päätösten vaikutukset arkeen tulevat erinomaisen hyvin esille. Niille ei yleensä anneta tilaa analyyseissa. Siksi näkökulma on tuore. **MT**

MENOT

Valtakunnallinen itsenäisyyspäivän lipunnostotilaisuus Helsingin Tähtitorninmäellä 6.12. klo 9. Ylioppilaiden seppeleiden lasku Sankariristille Hietaniemen hautausmaalla klo 16. Soihtukulkue Hietaniemestä Senaatintorille liikkeelle klo 17.

Tampereella ylioppilaskuntien itsenäisyyspäivän soihtukulkue lähtee 6.12. klo 13 yliopiston päätalon edestä. Reitti kulkee Kalevankankaan hautausmaan kautta Keskustorille.

Turun filharmoninen orkesteri juhlistaa itsenäisyyspäivää 6.12. klo 12 ja 15 konserttitalossa, Aniaistenkatu 9 Turku.

Wetterhoffin korttelijoulu järjestetään Wetterhoffin talossa ja sisäpihalla 7.–8.12. Omien myymälöiden lisäksi yli 50 käsityöläistä myy raadin hyväksymiä tuotteita. Wetterhoffinkatu 4 Hämeenlinna.

Luostarinmäen käsityöläismuseossa Lasten viikonloppuna 7.–8.12. pääsee seuraamaan mm. joulukorttien painamista museokoneella ja poikkeamaan postineidin luona katsomassa lakkasinetin tekoa. Marsipaaniverstas avoinna klo 10–16. Vartiovuorenkatu 2 Turku.

Tallitontun talvireitti Korkeasaaressa Helsingissä avoinna 6.12.2013–12.1.2014. Reitillä kurkistetaan Korkeasaaren oman tontun hiljaiseen ja salaiseen elämään. Bussi 16 liikennöi Rautatientorilta Korkeasaaren lipunmyynnin eteen päivittäin 20 minuutin välein.

Galleria Elise Porin Karjarannassa avoin näyttely 23.11.–15.12. avoinna tiistai-sunnuntai 12–18, taitelijat: Ari Hautamäki, Juha Ranne, Eya Kallio, Jonna Lepistö, Milla Tuomiluoma, Mauri Kosonen, Heidi Järvi, Mikko Ängeslevä, Teemu Vuorinen, Mika Korhonen ja Sakke Kovalainen. Karjapiha 2 Pori.

Särkänniemen Koiramäen joulu Tampereella tarjoaa perinteisiä suomalaisia joululämmyksiä koko perheelle. Puuhapajoissa askarrellaan, koristellaan pipareita, paistetaan vaahtokarkkeja ja tavataan eläimiä. Avoinna 30.11.–6.1. la-su klo 15–19, sekä ma 6.1. klo 15-19.

MT